

Posamezne številke:
Navadne Din 1.—,
ob nedeljah Din 2.—.

"TABOR" izhaja vsak dan, razven
nedelje in praznikov, ob 18. uri z
datumom naslednjega dne ter stane
mesečno po pošti D 18.—, za ino-
zemstvo D 20.—, dostavljen na dom
D 19.—, na izkaznice D 18.—,
inzerati po dogovoru.

Naroča se pri upravi "TABORA",
MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

Posluzina plačana v gotovini!

Knjižnica liceja

TABOR

Posamezne številke:
Navadne Din 1.—,
ob nedeljah Din 2.—.

UREDNIŠTVO se nahaja v Mari-
boru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nad-
stropje. Telefon interurb. št. 276.
Izposilnica se nahaja v Jurčičevi
ulici št. 4, prtljari, desno. Tele-
fon št. 24. — SHS poštnoštevnica
razn. št. 11.767.

Na naročila brez denarja se ne
ozira. — Rokopisi se ne vračajo.

Leto: V.

Maribor, torek 12. februarja 1924.

Številka: 35.

Za stvarno in trezno politično delo.

Maribor, 11. februarja.

Danes se je pričel politični tečaj, ki ga je priredila Demokratska stranka svojim organizatorjem z dežele. Že pred nekaj dnevi smo opozorili na velik pomen politične šole, ki naj da udeležencem teoretično in praktično moglejše za programatično organizacijo delovanja. Danes iskreno pozdravljamo udeležence in želimo, da bi se vrnili iz Maribora z novimi idejami in z novim veseljem do političnega udejstvovanja.

Politika je danes — a priznati je treba, da je bila vedno — neprijetna reč. Zlasti pri nas. Naše ljudstvo se vedno trpi na posledicah nezadostne politične vzgoje, zato pa se tudi pogosto razočara nad politiko. Prihajajo demagogi in mu obetajo nebesa na zemlji. Ljudje verjamejo, dajo svoje glasove in iz volitev se izcimijo nekaka »večina slovenskega ljudstva«. Kmalu pa se pokaže, da ta večina v beograjski skupščini nič ne pomeni. Nepomeni pa iz čisto enostavnega razloga, ker jo vodi politična načela, ki so se morda obnesla v prejšnji državi, ki pa so v Jugoslaviji samo klada na poti k zdravemu razvoju političnih razmer in sporazumu med plemeni in pokrajinami. Kljub temu, da avtonomističen program klerikalne stranke ni brez vsake podlage, je vendar neizvedljiv, ker druge pokrajine ne marajo pokrajinske avtonomije. Klerikalni hrvaški zavezniki so celo republikanci, dočim v vsaj ostali državi, med ogromno večino prebivalstva, ni tal za republiko. Sporazum, ki se o njem toliko govori, bi mogel stoneti samo na takem kompromisu, ki bi v zadostni meri upošteval interese srbskih pokrajin in ki bi uredil državo na novi, enotni podlagi.

Demokratska stranka je bila vedno za stvarno, trezno politiko. Ko smo se osvobodili in ujedinili, je prva prekoračila Drino in Savo in se organizirala kot stranka cele jugoslovanske države. Njeni pristaši bivajo v Macedoniji in v Črni gori, v Zagrebu in v Splitu, v Sumadiji in v Slov. gorah, pa se navzlic temu lepo razumejo: slovenske zahteve Sumadijci prav tako lepo sprejemajo kakor sumadijske in obratno. Demokratska stranka ni nikdar obetala nebes na zemlji, nikdar ni posegala za cilji, ki so v sedanjih naših razmerah in ob sedanjem času docela neizvedljivi. Njeni voditelji so povedali ljudstvu resnico, in sicer tudi takrat, ko so ljudske množice kakor muhe nasedale demagogom in ko je bila politična in gospodarska resnica najbolj zasovražena reč. Demokrati so bili vedno in so še danes za široko jugoslovansko in demokratsko politiko; oni so danes največje profitežje velsrbski propagandi, ki jo podpira radikalna stranka med Srbi, oni so nedavno izdelali nov (Marinkovičev) načrt za oblastno samoupravo in demokratski organizirajo opozicijski blok, ki naj zruši koruptivno in nesposobno radikalno vladno.

Kdor se zamisli v pet let političnega razvoja v Jugoslaviji, mora uvideti, da se demagogija in laž umikata pred resnico kakor megla pred solncem. Kje so danes komunisti, ki so hoteli po preobratu nasilno, z bombami preustrojiti Jugoslavijo v sovjetsko republiko? Kako danes govorijo in pišejo radiševci, ki pred dvema letoma sploh niso hoteli zaslišati besede »država SHS«, temveč so v memorandumu genovski konferenci govorili le o »mednarodno priznanem poverstvu itd. Votile fraze prehajajo vedno bolj v pozabljenje in čas je najboljši za-

Današnja seja Narodne skupščine.

Izjava notranjega ministra o oblasti razdelitvi Hrvatske in o občinskih volitvah

BEOGRAD, 11. febr. Današnja parlamentarna seja se je začela ob pol 10. uri dopoldne. Odbor za proučevanje reškega vprašanja je predložil svoje poročilo. Vprašanje poslanca Moskovljevića, ki se tiče prepovedi lista »Glasnik«, je našlo živahen odmev. Minister notranjih zadev je jako obširno govoril o občinskih volitvah in branil vladno postopanje. Nove občinske volitve v Hrvatskem in Slavoniji so odvisne od nove teritorialne razdelitve Hrvatske, ki se bo izvršila v teku 14—15 dni. Po tem roku se bodo vršile po kategoričnem pravilniku avtonomne volitve po celi državi in istega

dne. Minister je omenjal tudi tehnične težkoče, ki ovirajo naglo izvedbo volitev in si vlada pridržuje pravico, da sama določi termin volilnega razpisa. Poslanec Moskovljević pa s tem odgovorom ni bil zadovoljen. Ko pa je stavil posl. Popović vprašanje o postopanju administrativnih uradnikov, je prišlo med radikali in demokrati do hudih preprirov. V generalni debati o budžetu sta govorila demokrat Marković in radikal Dimitrijević, ki je dejal, da želi veliko jugoslovansko državo, kateri bi se priključili tudi radikali. (Velik aplavz med radikali.)

Trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Italijo.

BEOGRAD, 11. febr. V pričakovanju prihoda članov italijanske delegacije, ki se udeležijo pogajanj za trgovinsko pogodbo, je začela naša delegacija v ministru zunanjih del razpravljati o načrtu provizoričnih konvencij, ki se bo predložil italijanski delegaciji. Najbrž bo carinska tarifa obnovljena, vsled česar mislijo, da se bodo pogajanja zelo zavlekla, tembolj, ker bo carinska tarifa predložena tudi skupščini. Medtem ko se bo re-

diralo in dopolnjevalo te carinske tarife, bosta naša in italijanska delegacija pričeli z razpravljanjem. Kakor poroča italijansko poslanstvo, sestoji italijanska delegacija iz 20 članov in prispejo vsi člani tekom prihodnjega tedna v Beograd, kjer ostanejo do konca pogajanj. Razen trgovinskih pogajanj bosta delegaciji razpravljali tudi o drugih vprašanjih, ki se tičejo likvidacije zveze še iz časa bivše monarhije.

Prometne zadeve pred finančnim odsekom.

Sklep o povišanju mezd v železniških delavnicah v Mariboru danes ali jutri.

BEOGRAD, 11. febr. Minister prometa je zahteval od finančnega odseka svoto 6 milijonov 850 tisoč dinarjev na račun železniških dohodkov, katero svoto bi se v prvi smeri porabilo za nabavo premoga. — Razun tega je zahteval povišanje plač delavcem v železniških delavnicah med drugim tudi za Maribor in Sarajevo. Glede slednjega se je zadeva

pojasnila. Nikakor ne gre za zapostavljanje sarajevskega ravnateljstva, ker se bodo mezde v ostalih železniških delavnicah izenačile s plačami delavcev v sarajevski žel. delavnici. Nerešeno je ostalo vprašanje mariborske delavnice. Predsednik finančnega oddelka bo določil sejo, na kateri bo vprašanje rešeno, na danes ali jutri.

AVSTRIJCI PREMAGALI JUGOSLOVENSKE SPORTNIKE.

Nepričakovani rezultat velike nogometne tekme v Zagrebu.

Zagreb, 11. februarja. Represacijska tekma med Avstrijo in Jugoslavijo se je končala v prid Avstriji 4:1, prvi polčas 1:0. Igra je jako oviralo slabo stanje igrišča. Velika množica luž je žogo jako zadrževala. Premoči Avstrijcev se je pokazala v vsakem oziru: že v 5 minuti igri so zabili prvi goal. Od tega časa naprej je imel jugoslovanski vratar Vrdjuka dovolj posla. Brez njegove velike spretnosti bi bil položaj za Ju-

slovanke dosti bolj v nevarnosti. Avstrijci so se ozemlju kmalu prilagodili. 13 minut po začetku drugega časa so zabili Jugoslovani prvi goal, ki je povzročil med občinstvom huren aplavz. Nadaljna igra ni bila prav posebno živa, ker so Avstrijci popuščali: vrhu tega se je zabilo še 3 goala. Sodnik Hertes (Praga) je bil nepristranski, kot 10:6 v prid Avstrijcem. Gledalcev je bilo 12.000, skoraj desetina zagrebških prebivalcev.

Slovenci kandidirajo tudi v Južnem Tirolu.

RIM, 10. febr. Kakor znano, bodo Slovenci in Hrvati nastopili z lastno volilno

listo pod imenom »Narodna lista Sloven-
cev in Hrvatov v Italiji«. Ker pa volilni
zakon določa, da mora biti vsaka lista
vlojena v dveh volilnih okrožjih, bodo
Slovenci in Hrvati nastopili tudi v Juž.
Tirolu, dočim se bodo južnotirolski Nem-
ci borili za zmago svoje liste tudi v Ju-
lijski Benečiji.

Velikostna veselica »Jadranske Straže«
v Beogradu. Kralj in kraljica na zabavi.

BEOGRAD, 10. febr. Včeraj je bila v Oficirskem domu veselica »Jadranske Straže«, na kateri je bilo navzočih okoli 3500 ljudi. Prisotni so bili tudi naš kralj in kraljica, princ Pavel s princezino Olgo, ministri, predsednik parlamenta Jovanović, admiral Prica, politiki vseh strank, celokupen diplomatičen zbor in veliko število častništva. Kralj in kraljica sta otvorila zabavo. Čisti dobiček cenijo na okrog 150.000 D.

Minister Ninčić obolel.

Beograd, 11. februarja. Danes je odbor, ki proučuje konvencijo z Italijo, predložil konvencijo skupščini. Ker pa je minister Ninčić obolel, pride konvencija šele v sredo na dnevni red. Glede parlamentarnega koledarja se doznava, da se četrtak in petek interpelacijski dnevi, ter da se bo budžetna debata v soboto nadaljevala.

Reparacijska pogodba med Jugoslavijo in Nemčijo.

Beograd, 11. febr. Po izjavi nemškega poslanika Kellera, kateri se je danes vrnil v Beograd, še niso končane reparacijske pogajanja, ki se vrše v Berlinu med nemškimi in našimi zastopniki. Vendar je kmalu pričakovati definitivnega sporazuma, nikar se bodo pogajanja zaključila v Beogradu.

Izboljšanje odnošajev med Francijo in Anglijo. — Velika evropska konferenca na vidiku.

LONDON, 10. febr. Minister notranjih zadev Henderson je izjavil v nekem svojem govoru, da so se angleško-francoski odnošaji izboljšali. Izrazil je upanje, da bosta Anglija in Francija v bližnjem času sklicali veliko konferenco, katere bi se imele udeležiti vse evropske države in Zedinjene države. — O zblizanju med obema državama poroča tudi neka druga vest, ki pravi, da sta se obe vladi sporazumeli glede ureditve tranzitnega prometa v britski zoni in da je sporajumno rešeno vprašanje separatističnega gibanja v Pfalzu. S tem je odstranjenih že dvoje spornih točk.

Prvo razočaranje Macdonalda. — Amer-

ika proti razorožitveni konferenci.

Pariz, 10. februarja. Macdonald je predlagal ameriški vladi, da se udeležijo konference o splošnem razoroženju. — Ameriška vlada je odgovorila, da se spričo sedanjih razmer ne bi mogla udeležiti take konference in da bi se bilo treba najprej prepričati, ali je konferenca za sedaj sploh mogoča. »Star« poroča, da se angleška vlada bavi z načrtom, sklicati konferenco za omejitve oboroževanja v zraku. Ministrski predsednik Macdonald se bo o tem še posvetoval s Polincarejem.

BORZA.

Curih, 11. febr. (Izv.) Sklepní tečaj. Pariz 26.25, Beograd 6.82, London 24.76, Praga 16.70, Milan 25.15, Newyork 574.50, Dunaj 00.8115, Sofija 4.27, Bukarešta 2.93, Zagreb 11. febr. Pariz 382.75—385.75, Švica 14.73%, London 362.30—363.30, Dunaj 0.1178—0.1198, Praga 43.85—46.85, Milan 367.50—370.50, Newyork 88.62—84.62, Budimpešta 28.89—31.50.

Politične vesti.

* Seja eksekutive ljubljanske in mariborske oblastne organizacije JDS se je vršila včeraj popoldne v Celju. Razpravljala so se važna strankarska in politična vprašanja, glede katerih se je pokazala popolna enotnost naziranja. Storitveni so bili tudi nekateri organizacijski sklepi. Na inicijativo celjske okrožne organizacije JDS je bilo sklenjeno, da demokratska stranka z vso energijo nadaljuje že započeto akcijo za preklit redukcije celjskega obrtno-pospeševalnega urada od obrtnega nadzorništva ter solidarno s celokupnim obrtništvom skuša popraviti nerazumni čin vlade.

* Načrt dr. Korošca za opozicijski blok izročil Davidoviću. Iz Beograda javljajo, da je v soboto izročil dr. Korošec Ljubi Davidoviću načrt za program opozicijskega bloka. Načrt je obsežen. Davidović bo odgovoril nani, brž ko ga prouči.

* Predlog zakona o sporazumu za Reko. Predlog zakona o sporazumu o Reki, sklenjenem med kraljevino SHS in Italijo, se glasi: § 1. Odobravajo se in stopijo v veljavo: sporazum o Reki, dve dopolnilne konvencije pod A in B in ostali članki zaključeni med kraljevino SHS in Italijo; § 2. Ta zakon stopi v veljavo, ko ga kralj podpiše, a obvezno veljavo dobi z razglasenjem v Službenih novinah, kajti popreje bodo izmenjane ratifikacije.

* Trgovinska pogajanja z Italijo v Beogradu. V petek, so prispeli v Beograd v svrhu priprav za trgovinska pogajanja med Italijo in Jugoslavijo člani italijanske delegacije: ravatelj trgov. min. Giovanni Bagli, inšpektor poljedelškega min. Carlucci, generalni tajnik Pionbi in sekretar Vali. Prihodnje dni prispeljo še nadaljnji delegati. Z naše strani je bil dosedaj imenovan kot delegat šef sekcije za izvedbo mednarodnih pogodb, dr. Rybač. Kakor se zatrjuje, se razgovori za zaključanje trgovinskega sporazuma med Italijo in našo državo pričnejo v torek ali najkasneje v sredo.

* Pašić pred dvobojem z opozicijskim blokom. Kakor poroča »Pravda«, je opozicijski blok pripravljen na vse možnosti iznenađenja v taktiki predsednika Nikole Pašića, zlasti na možnost ostavke, ki bi jo podal Pašić, hoteč s tem prehiteti razvoj. V tem trenutku bi opozicijski blok nastopil kot skupina, ki prevzame novo situacijo kot parlamentarna večina.

* Vsa opozicija enotno proti režimu. Kakor poročajo iz Beograda, so Radičevci pristali na vse, kar je opozicija doslej sklenila ali dovršila. V vprašanju državne uprave vztrajajo vse skupine pri svojih programih. Izdelale pa bodo skupen delovni program, ki ima olajšati težavne notranje odnose v državi. Program je v načelu že izdelan in se je o

njem razpravljalo v soboto na posebnem sestanku med Davidovićem, dr. Korošcem in dr. Spaho. Na seji šefov opozicije je bil prisoten tudi poslanec Hrasnica, ki se je hotel poučiti o Davidovićevem predlogu glede delovnega programa, zlasti o točkah, ki se tičejo pokrajinskih samouprav. Protipredloge bosta izdelala dr. Spaho in dr. Korošec do danes večer, ko se vrši peti sestanek šefov opozicijskih skupin.

* Posledice nemške demonstracije proti Wilsonu. »Times« javlja iz Newyorka, da bo dejstvo, da nemško poslanstvo v Washingtonu ob Wilsonovi smrti ni razobesilo zastave, imelo resne posledice za Nemčijo. V newyorških finančnih krogih se izjavlja, da je ta dogodek povečal težave za ameriško posojilo Nemčije in da ogroža predlagano posojilo 70 milijonov dolarjev za dobavo živil. Menijo celo, da bo trpela tudi pomožna akcija za nemške otroke, ki je šla za tem, da bi Amerika prehranila vsak dan 1 milijon nemških otrok.

Dnevna kronika.

— Stanovanjsko oblastvo za pol. okraj Maribor. Stanovanjsko oblastvo za pol. okraj Maribor se je za poslovno l. 1924 konstituiralo kakor sledi: Predsednik vl. svetnik dr. Franc Vončina; njegov namestnik poslovodeči referent Robert Pohar; prisedniki — hišni posestniki: Anderluh Anton, Tezno 77; Kolarič Josip, Krčevina 44; Lešnik Alojzij, Krčevina, Tomšičeva ul. št. 112; Lešnik Anton, Studenci, Aleksandrova c. št. 17; Majcen J., Studenci, Frankopanova ul.; Novak Ant. Studenci, Radvanjska c. št. 24; Požanko Franc, Lajteršberg št. 106; Soss Karl, Krčevina; Schebender Franjo, Tezno št. 53; Škof Gregor, Krčevina; Tement Ferdo, Nova vas št. 28; Vekjet Ivan, Pobrežje, Zrkovska c. št. 28, prisedniki-najemniki: Franc Blašič, žel. uradnik, Studenci, Ciril Metodova ul. št. 6; Anton Farčnik, nadučitelj v p., Krčevina št. 115; Hinko Kefer, postajni odprav., Studenci, Ciril Metodova ul. št. 17; Ignacij Pečar, poštar, Krčevina št. 203; Pšeničnik Anton, asistent juž. žel., Pobrežje, Cesta na Brezje št. 24; Miroslav Pačelik, nadučitelj v Krčevini (šola); Jože Simčič, zasebni uradnik, Krčevina št. 116; Franko Skačej, Studenci, Pekerska c. št. 5; Simon Teršavec, pripravnik fin. kon., Studenci, Frankopanova ul. št. 2; Mirko Toplak, skladiščnik, Pobrežje, Nasipna ul. št. 16; Radivoj Tušak, učitelj v Krčevini št. 115; Volk Slavko, asistent, Studenci, Jurčičeva ul. št. 1.

— Vselica Orjuna na Pragerskem, ki se je vršila včeraj v prostorih kolodvorske restavracije, je imela krasen uspeh. Vsi prostori restavracije so bili nabito polni. Razveseljivo je, da se je prireditve udeležilo mnogo delavskega ljudstva. Govorila sta dr. Snuderl in prof. Kenda.

Pragerska Orjuna je dobila okoli 2000 Din. čistega dobička.

— Izkaz o stanju hranilnih vlog. Finančna delegacija objavlja, da izide »Izkaz o stanju hranilnih vlog (po knjižicah) pri regulativnih hranilnicah v Sloveniji za IV. četrtletje 1923 v eni prihodnjiš številki Uradnega lista.

— Statistika Jugoslovanov v Zd. dr. A. Izseljeniški komisariat kraljevine SHS nas prosi, da objavimo sledeče: Službena statistika izkazuje, da je bilo l. 1920 v Zedinjenih državah 408.973 Jugoslovanov, tj. 208.552 Slovencev in 200.421 Srbo-Hrvatov. Poslednje število vsebuje 140.559 Hrvatov, 3119 Dalmatincev, 52.208 Srbov in 4533 Črnogorcev. Od teh 200.421 Srbo-Hrvatov je bilo rojenih v starem kraju 125.844, a 74.577 na novem svetu. V popisu iz l. 1910 je bilo naštetih 128.064 Srbo-Hrvatov, od katerih je 105 tisoč 669 rojenih v inozemstvu, a 57.963 na tej zemlji. Jugoslovani so označeni po materinskem jeziku kot Slovenci in Srbo-Hrvati. Ne da bi se spuščali v kritiko o zanesljivosti te statistike, je vendar zanimivo izvedeti, koliko Jugoslovanov našteva službeni popis prebivalstva. Ne glede na točnost te statistike je treba računati s službenimi podatki, kajti oni edini prihajajo v poštev in veljajo v praktični aplikaciji kot baza za vse zakone in naredbe.

— Promocija Jugoslovena v Alžiru. Pred dvema tedni je bil promoviran na čast doktora celokupne medicine na franc. univerzi v Alžiru g. Sava Tadić, brat g. dr. Gliše Tadića, advokata in kr. javnega bilježnika v Kostajnici. Stroge izpite je položil z odličnim uspehom, a sedaj se specializira v Parizu.

— Pijače dovolj. Po statističnih podatkih je v naši državi 94.000 gostiln in kavarn. Ako so podatki točni, tedaj pride na 60 jugoslovanskih državljanov po ena gostilna in kavarna. To se pravi, da bomo Jugoslovani vsaj v alkoholizmu prekosili vse druge narode. Herostratska slava!

— Obrtni tečaji za vojaštvo niso upeljeni pri nas, marveč na Češkoslovaškem. Te dni je bil odprt prvi tak tečaj v Pragi. Na programu je računsko-kalkulacijski pouk, ravnanje s parnimi stroji, čevljarstvo, mizarstvo itd. Frekventanti dobe po izstopu iz armade spričo čevala. Doslej se je prostovoljno prijavilo 300 vojakov. Poučevali bodo profesorji obrtne šole in tehnološkega muzeja.

— Srečen orožnik. Češki listi poročajo, da je orožniški stražmojster Kolář dobil obvestilo, da je njegova srečka drž. loterija zadela en milijon Kč. Orožnik je takoj naznanil, da izstopa iz službe.

— Zamorci in Lenina smrt. Sovjetska ruska vlada je dobila ob Leninovi smrti več tisoč sožalnih pisem. Najzanimivejše med njimi je ono, ki ga je pisal iz Newyorka »začasni« prezident Afrike zamorec Marcus Harwey imenom 400

milijonov zamorcev celega sveta in v katerem izraža sožalje nad nenadomestljivo izgubo, ki je zadela Sovdepijo.

— Ogrožene dragocenosti Matere božje na Trsatu. Dne 5. tm. se je v noči prikradel lopov v cerkev Matere Božje na Trsatu ter je tamkaj dolgo vse pobiral po cerkvi, kar se mu je zdelo, da ima kaj vrednosti. Pobral je vse zlate in srebrne nakite s kipov, katere so večidel tamkaj pustili naši Primorci. Ta velikanski plen pa se je zdel lopovu še premal, pa si je začel vžigati žveplenke, da bi lažje tim natančneje cerkev preiskal. Med tem pa pride v cerkev brat (samostanski), da bi malo molil k Materi Božji. Videl je žveplenke, a v prvem hipu je mislil, da je cerkvenik. Pozneje pa le vidi, da nima opraviti s cerkvenikom, skoči torej proti lopovu, a ta mu izginje skozi okno v noč. Pobožni brat zažge sveče in objokuje oropane svetnike. Ko se pa obrne, zapazi pri cerkvenih vratih vse darove zavite razen zlatega križa, kateri je stal na kipu Sv. Ane in je bil dar nekoga iz Baške. Stvari, ki so stale pripravljene pri vratih, da jih lopov odnese, so vredne čez 2 milijona dinarjev.

— Predor pod vodo. V Ameriki se izpod reke Hudson gradi predor, ki bode vezal Newyork in Newyersey. To bo najširši predor na svetu. Po projektu bosta lahko vozila vzporedno 2 voza ali dva avtomobila, a razum tega bode še na vsaki strani pot za pešce.

— Posledice vulkanske erupcije. Iz Newyorka se javlja: Parobrod »Latouche« je radiografsko javil, da je vulkan Pavlo na južni obali popolnoma razcepljen vsled zadnjih močnih erupcij. Zemlja okrog vulkana je na stotisoče milj daleč vsled potresa popolnoma razpokana, tako da so tamkajšnji prebivalci vse zapustili in v največjem strahu zbežali. Vulkan Pavlo spada k najbolj živim vulkanom sveta.

— Odprava smrtnih kazni v Angliji. Londonski listi prinašajo vest, da se labouristična vlada bavi z mislijo, da predloži parlamentu zakonski načrt, po katerem bi se na področju Velike Britanije odpravila smrtna kazen.

Ignotus:

Zvezdno nebo.

II.

Prelestna je slika, ki nam jo nudi zimska noč. Komu niso oči obstale na prekrasnih ozvezdijih, ki se v prvih nočnih urah pojavijo na jugovzhodni strani neba? Tu so »koscice«, kakakor jih imenuje naše ljudstvo, pod njimi pa se leskeče ena najsvetlejših zvezd. Sirij Plavet neba z Orionom, Sirijem in s Plejadami je največje lepote zimske noči.

Prva zvezda, ki se pokaže na oni strani, kjer je zapadlo sonce, je sestra naša zemlje — Venera (večernica). Spada v vrsto planetov, ki se sučejo okoli našega solca in katerih je osem. Če jih razvrstimo po oddaljenosti od solca, je prvi in najbližji Merkur, za njim sledi Venera, potem zemlja, Mars, Jupiter, Saturn, Uran in Neptun. Ti planeti so tedaj otroci našega solca in tvorijo z njim vred ozvezdje, čigar razsežnost je ogromna, če jo merimo z našimi človeškimi merili, ki pa je v primeri z oddaljenostjo zvezd — stalno le neznaten prostor v vsej vesolju. Razen velikih planetov se nahaja v tem prostoru tudi čez 1000 malih planetov ali »asteroidov«, ki pa jih s krotkim očesom ne vidimo. Venera je tedaj prva, ki jo ugledamo na februarjskem večernem nebu. Do sredine junija

bo večerna zvezda in bo ostala na nebu vedno delj časa (v februarju zatone približno 2 uri po solnčnem zahodu, v juniju pa 3 ure). V drugi polovici julija pa bo jutranja zvezda (danica). Venera se na svoji poti okoli solca bolj nego katerikoli drugi planet približuje zemlji, tako, da je oddaljena komaj 36 milijonov kilometrov; kadar pa ji pridejo »ramena«, zapusti našo dobro mater Zemljo za 257 milijonov kilometrov. Ob drugi priliki se bomo seznanili natančneje s to dišno sorodnico, čije sij prekaša vse druge zvezde in ki jo lahko promatrano že z dobrim daljnogledom. Od drugih planetov vidimo v februarju sledeče: Merkur, Benjamin našega solnčnega sistema, se nahaja sredi februarja na jugovzhodnem jutranjem nebu, Jupiter ima na jutranjem nebu najbližji sij in ga lahko vsakdo opazuje ob 6. uri jutraj. Jupiter ima štiri sinove — imenovane satelite, ki jih lahko opazimo s slabimi daljnogledom. — Saturn vidi že pred polnočjo in se nahaja jutraj daleč na zapadu. — Uran je neviden, Neptuna pa bo izsledil z daljnogledom samo oni opazovalec, ki se že spozna v neskončnih zvezdnih prostorih.

Tako je tedaj s planeti. Vse ostale zvezde, ki se ob večernih urah vedno obilneje pojavljajo na nebeskem »oboku«, so stalnice. Potem se razpne čez nebo velik svetel pas, mlečna ali rimska steza. Pogled na njo je pogled v neskon-

žne, nam nepojmljive daljave. Tu se odpirajo opazovalcu neba čudeži vseмира. Veliko zmago si je izbojeval človeški duh, ko je iznašel metode in pripomočke, ki z njimi prodra v neznani, poprej ravljivi svet. Koliko truda, dela in miselnega boja je bilo treba, preden je zmagovalni um porušil ograje, ki mu jih je stavil vid in preden je razveljavil predsodke, katere je vsaka generacija v obilni meri podedovala od prednikov.

Moderna astronomija je oborožena z ogromnimi lečami, ki so dragocene za študij planetov (zvezd stalnic ne moremo niti z največjimi teleskopi povečati); potem s spektroskopom, ki nam daje možnost, da spoznamo fizikalne lastnosti oddaljenih solc, njih kemične sestavine in stopnjo, na kateri se približno nahaja njihov razvoj; dalje s fotografskimi ploščami, katere zaznamujejo nove zvezde ondi, kjer je teleskop odkril praznoto in ki nam pedajajo slike neizmerno oddaljenih vseмирskih megel; končno z različnimi pomožnimi aparati, ki jih zvezdoznanci potrebujejo pri opazovanju zvezd. S temi pripomočki in pa z znanstvenimi metodami, ki se naslanjajo na najtežje in najbolj zapletene formule matematične vede, je astronomija podrla vseмир starega človeka in nas vedno bolj uvaja v skrivnosti zvezd stalnic.

Ko v februarjski noči blesti nad našimi hišami prekrasni Orion s svojim večnim spremljevalcem Sirijem, članom,

zvezdne družine »Velikega psa«, se zamislimo v nepredstavljivo oddaljenost tega zvezdnega okoka. Sirij je oddaljen od zemlje 6 svetlobnih let, najbližja zvezda v Orionu Beteiguze pa 142 svetlobnih let. To se pravi: Svetloba preleti v eni sekundi 300.000 km. V trenutku, ki leži med dvema utripoma našega pulsa, je osemkrat preletela zemljo. Ta trenutek se imenuje svetlobna sekunda. Svetlobna minuta je $300.000 \times 60 = 18$ milijonov km. Ena svetlobna leto predstavlja daljavo 10 bilijonov km. Če trdimo, da je katera zvezda oddaljena od nas za 10 svetlobnih let, tedaj to pomeni, da potrebuje svetloba od nje do zemlje 10 let. Več kot osem let je bila na poti svetloba Sirija, ki so jo sinoči ujeli naše oči. Pred 142 leti se je ločila z lepe Orionove Beteiguze svetloba, ki smo jo pozdravili, ko smo se sinoči ozrli na zvezdno nebo. Kje smo bili mi pred 142 let, kje bomo čez 142 let, ko bo dospela na zemljo današnja svetloba z Beteiguze? A zvezda Rigel v Orionu, ki ima nekoliko slabši blesk, se nahaja v daljavi 320 svetlobnih let. Najskrajnejše zvezde, ki jih poznamo v sistemu mlečne steze, so daleč za 100.000 svetlobnih let in še več.

Kaj je v primeri s tem Zemlja in kaj je človek?

Mariborske vesti.

Maribor, 11. februarja 1924.

DRUŽABNI VEČER V TOREK 12. FEB.

Gospodarsko in politično društvo za I. in V. okraj v zvezi z ostalimi gosp. in pol. društvi priredi v torek 12. tm. ob 20. (8.) uri zvečer družabni večer v dvorani hotela Kosovo v počast in zabavo udeležencem politične šole JDS, ki se vrši od 11.—15. tm. v Mariboru. Na večeru sodeluje naš znani tenor g. Ašič, povrh še znan kvartet in tudi druge zanimive točke so na sporedu. Vabimo somišljenike iz celega Maribora, da se udeležijo večera!

m Branko Radičevićeva proslava v Mariboru. Letos obhajajo Srbi stoletnico rojstva svojega prvega lirika Branka Radičevića. V soboto je sklenila Slovanska čitalnica, da priredi tudi ona v Mariboru jugoslovanski večer, na katerem bo primerno proslavila to važno kulturno obletnico srbskega naroda. Naprosila je urednika Božidara Borka, da ima na večeru slavnosten govor o Branku. Proslavi se bodo pritegnili za sodelovanje zlasti tudi mariborski Srbohrvati, s katerimi hoče Slovanska čitalnica tudi sicer navezati ožje stike in jih pritegniti v svoj krog, da postane res pravo slovansko mariborsko društvo. Mimogrede omenjamo, da hoče Čitalnica kooptirati tudi v odbor po enega Srbohrvata in Rusa, Čeha pa že ima.

m Ljudska knjižnica v izlozbi. Pri knjigovozu Mihlu Vahtarju v Gosposki ulici sta izloženi dve fotografiji Ljudske knjižnice, ki najlepše kažejo krassen razvoj knjižnice. Občinstvo opozarjamo, da si zanimive slike ogleda.

m Ljudska univerza. Danes v ponedeljek ob pol 20. uri predavanje g. A. Skale o psihoanalizi. Pridite v obilnem številu!

m Ustanovitev Českoslov.-jugoslovanske Lige v Mariboru so pozdravili vsi večji češki in slovaški listi in poročali na kratko o poteku ustanovnega zbora. Take vesti smo čitali v »Lid. Novinach«, »Narod. Listyche«, »Prager Presse«, »Slov. Politiki« in v drugih listih.

m Odborniki Českoslov.-jugoslovanske Lige imajo sejo v četrtek dne 14. tm. ob 6 (18.) uri v »kapelici« Grajske kleti. Na tej seji se bo odbor konstituiral. Vrh tega je na programu razdelitev delokroga, kar je tem večje važnosti, ker je treba pripraviti gradivo za mariborsko število našega glasila »Českoslov.-jiholovanská Liga«. Prosimo tedaj zanesljive in točne udeležbe!

m Mestno kopališče se zopet odpre v sredo dne 13. tm. Parna kopelj bo tekoči teden v sredo in petek za dame, v četrtek in soboto za gospode.

m Interesentom za velesojem v Pragi. Mariborska tiskarna dd. oddaja legitimacije za praški velesojem in naročne karte za stanovanje. Navodila so ista kot lansko leto, samo glede znižane vožnje se pripomni, da je začasno dovoljena samo za ČSR.

m Iz policijske kronike. Beno Kofarič, pekarski pomočnik v Mariboru se je mučil 8. tm. v neki gostilni, kjer je pregloboko pogledal v kozarec in se ga »pošteno« nalezl. V tem stanju je prijavil policiji, da mu je bila ukradena listnica z denarjem, kar pa se je izkazalo kot neresnica, ampak jo je kasneje našel doma.

m O kurjih tatovih. V železničarski koloniji so bile ukradene 4 kokoši v vrednosti 800 K. Kure so se pasle na cesti, dasi je lastnikom dobro znano, da je to prepovedano.

m Aretacije. Včeraj so bili aretirani neki Kačnik Jože, njegov brat Karl in njuna mati. Vsi so brezposelni in so živeli brez dela, menda od samih tatvin, ki so jih izvrševali v tukajšnji okolici. Pri preiskavi v stanovanju, kjer je stala le ena postelja, so našli mnogo ukradenega blaga. — Dne 6. febr. je javil policiji Iv. Pirc, čevljarški mojster na Koroški cesti 15, da mu je bilo ukradenih 4 pare čevljev v vrednosti 4000 K. 3 pari so se že našli pri nekem kmetu v Razvanju.

m Vlom. Kakor smo svojčas že poročali, je bilo lansko leto pri Gajšeku, Ruška cesta 27, vlomljeno v klet. Tudi v tem letu je bil tu izvršen enak vlom in sicer na isti način. Vlomilce se ponovno nasleduje.

m Tatvina kož. Dne 3. jan. je stal na cesti pred tvrdo Rosenberg avtomobil tovarnika Bedriča iz Broda. Bil je natovorjen s kožami. Neznani zlikovec je izkoristil priliko in odnesel večjo množino kož.

m Tatvina kolesa. Dne 29. januarja je bilo med 7. in 8. uro zjutraj iz veže v Miklošičevi cesti 2 ukradeno kolo, vredno 7000 K. Osumljen je neki Peter D., pri katerem so pri hišni preiskavi našli torbico za orodje, ki poteka od ukradenega kolesa.

Narodno gledališče.

REPERTOIRE:

Ponedeljek, 11. febr. Zaprto.

Torek, 12. febr. »Mercadet«. Ab. A.

Sreda, 13. febr. Zaprto.

Četrtek, 14. febr. »Pri treh mladencih«. Ab. B.

»Mogočni prstan«. Drama pripravlja v režiji g. V. Bratine igro znanega pisatelja Iv. Milčinskega, ki je primerna za mladino in odrasle. Vaje so v polnem teku ter bo vprizoritev te igre v najkrajšem času. »Mogočni prstan« (o katerem bomo še obširneje poročali) vprizorjajo sedaj v ljubljanskem gledališču z lepim uspehom pri razprodani hiši, bo nedvomno privabil tudi k našim predstavam mnogo občinstva, mladine kot odraslih. — Pri predstavi bo sodeloval vojaški orkester, glasbo k tej zanimivi igri pa je zložil skladatelj V. Parma. — Režija se trudi podati izvirno slovensko delo v čim dostojnejši obliki, v vsakem oziru odgovarjajoči zahtevam enotnega stila, ki naj bo združeno s tekstom enotno umetniško delo.

Kultura in umetnost

x Natečajni rok za sarajevski sokolski plakat. Kakor nam javlja SUJOU, ni podaljšan rok za sarajevski plakat, kakor je bilo umetnikom pomotoma javljeno, ampak je jury že pri prvem razpisu sprejelo enega izmed vposlanih osnutkov.

x Slovenska dramska noviteta. Celjsko gledališče bo vprizorilo v aprilu ljudsko dramo našega priznanega novelista g. Josipa Kostanjeveca »Če mati umre«. Drama se naslanja na njegov znani roman »Krivec« in nam slika propast kmečke rodbine. Dramo bo režiral bivši član našega dramskega ansambla g. Vekoslav Janko.

Orjuna.

Dramski odsek Orjune ima v torek dne 12. tm. v čitalnici Narodnega doma sestanek. Udeležba obvezna.

JDS.

Politična šola JDS za mariborsko oblast se je pričela danes v ponedeljek 11. tm. v tajništvu. Udeležuje se je 20 mladeničev in mož iz cele oblasti.

Ustanovni občni zbor kraj. organizacije JDS v Rušah se je vršil v nedeljo 10. tm. ob lepi udeležbi somišljenikov. Po poročilu g. dr. Lipolda o položaju in programu stranke se je sklenila ustanovitev in se je izvolil za predsednika g. Davorin Lesjak, v odbor pa gg. Lojze Juršič, Mirko Gorišek, Ignac Flakus, J. Ulipi, Franc Lakošek, Emerik Dolinšek. Vršila se je obširna razprava o razmerah in potrebah prebivalstva Ruš in okolice in so se storili tozadevni sklepi.

Občni zbor kraj. organizacije JDS v Središču ob Dravi se je vršil v nedeljo 10. tm. ob veliki udeležbi članstva. Za predsednika je bil izvoljen g. Ivan Najler, v odbor pa gg. Jakob Zdravec, Maks Robič, Julij Borko, Jos. Veselko, Andrej Marčec, Jakob Vrabl, Martin Rakuša (Obrež), Lovro Kosi (Grabe), Erič Venigerholec. Obširna in stvarna debata o raznih perečih vprašanjih domače politike in gospodarstva je pokazala veliko zanimanje članov demokratične stranke za javno življenje. Organizacija se je zadnje mesece konstituirala in bo brez dvoma v bližnji bodočnosti igrala veliko vlogo.

Javnega shoda JDS v Libetičah minulo nedeljo se je udeležilo 35 mož in

mladeničev, od njih 23 posestnikov. Bil je to prvi shod demokratične stranke v tej občini, ki je šele pred enim in pol letom definitivno pripadel pod našo državo. Na shodu je obl. tajnik JDS Spindler v obširnem govoru očrtal položaj in stvarno pokazal na krivce današnjih žalostnih razmer v državi. Po njegovem govoru so se domačini, zlasti nadučitelji g. Močnik, oglašali k besedi in izražali pritožbe obmejnega prebivalstva glede zanemarjanja s strani oblasti. Razne pritožbe se bodo iznesle na pristojna mesta. Zborovanje je poteklo mirno in je trajalo 3 ure.

Javni shod JDS pri Sv. Duhu na Ostrcem vrhu se je vršil v nedeljo 10. tm. pri Lovcu. Udeležilo se ga je krog 40 volilcev, ki so z zanimanjem poslušali globoko stvarna izvajanja g. Škorjance o današnjem položaju. Tudi tu so zborovali izražati razne pritožbe. Zlasti so se pritoževali nad tem, da še do danes niso bile izvršene v tej občini občinske volitve.

Sokolstvo.

o Mladinski odsek Sokola ima svojo prvo sejo v torek dne 12. tm. ob 5. uri pop. v društveni sobi. Udeležba za članke odseka obvezna.

o Knjižničar mariborskega sokolskega društva vabi vse one brate in sestre, ki imajo izposojene knjige iz društvene knjižnice — nekateri že prav dolgo! — da jih vrnejo v svrhu preureditve knjižnice kar najprej. Uradne ure za izposojanje so odslej v sredo 7.—8. ure v društveni sobi.

Dopisi.

Selnica ob Dravi. Dne 2. tm. je priredil Eva klub Selnica ob Dravi krasno uspešno veselico z igro, petjem in plesom. Ves dobiček je klub daroval Bralnemu društvu Selnica ob Dravi. Bralno društvo se tem potom ceni, gospodičinam in gospe najpriskorneje zahvaljuje. Bralno društvo obstoji komaj leto dni in si bode letos postavilo novi oder v obširnih prostorih g. Dopplera. Prosimo že danes javnost za gmotno podporo. Do sedaj sta darovala lepe vsote g. Jernej Marinc, les. trgovec in posestnik električne žage in g. Škerbinec Anton, lesni trgovec. Bralno društvo se njima in požrtvovalni gospe Doppler najtopleje zahvaljuje. Daj Bog mnogo posnemalcev.

Rogaška Slatina. V nekem dnevniku smo te dni čitali, da se je zavzela in pomagala prenašati bridke ure starosti našemu nestorju pesnikov Stritarju edino rodbina Bizjak v Rogški Slatini. Resnici na ljubo moramo to ovreči. Glavna zasluga, da je Stritar umrl v domovini, kakor si je to sam želel, gre zdrav. ravnanju g. dr. Štern. Le-ta se je vozil v Aspang po njega, on ga je tu negoval in mu storil, kar je bilo v njegovi moči in po nalogu Zdravstvenega odseka v Ljubljani. Preskrbel mu je tudi neko pokojnino, ker mu avstrijska vlada ni toliko dala, da bi mogel skupno s svojo zvesto družico živeti. — Ne tajimo, da ima tudi obitelj Bizjak zasluge, kar se tiče preskrbe živila, v kolikor jih more še tak starček uživati. Ob prihodu našega velikana, so se vse narodne žene brez razlike stranke in veroizpovedi, pozivu odzvale, ter vsaka po svoji moči pomagale shrambo pesniku napolniti. To uživati mu žal ni bilo dolgo odločeno. Plemenitost srca nam veva, da naj levičar ne ve, kar desnica da.

Celjske vesti.

Celjsko mestno gledališče. V torek 12. tm. gostujejo člani ljubljanskega Narodnega gledališča z Ibsenovim dramo »Gospa z morja«. Ob pol 16. uri je šolska predstava, ob 20. uri pa za izven abon.

Predpustne prireditve v Celju. V soboto, dne 9. tm. se je vršil v Nar. domu II. železničarski ples, ki je bil dobro obiskan ter je potekel animirano. Istodnevno je imel nemški Männergesangsverein v hotelu Union svoj lovski ples, katerega je slovenska javnost popolnoma ignorirala, ker ni imel takega izzivalnega namena. Kljub temu je bilo za važnost Nemcev dovolj preskrbljeno. — Dne 16. tm. zaključil Celjski Sokol svojo plesno

šolo z venčkom, dne 23. tm. je elitni oficirski ples, vmes kabaretni večer, dne 2. marca sokolska maskerada in dne 4. marca ples invalidske organizacije.

Podporno društvo za revne otroke v Gaberju pri Celju se je ustanovilo pred kratkim. Na ustanovnem obč. zboru je bilo precej zanimanja, iz česar lahko sklepamo, da bo društvo delovalo za številne revne otroke v celjskem predmestju z najlepšim uspehom. Zadnji čas beračijo zopet otroci iz okolice po mestu v nenavadno velikem številu, so raztrgani in zanemarjeni ter izročeni tako neki usodi. Naj bi imelo društvo mnogo uspehov ter pri svojem karitativnem delu tudi mnogo prijateljev.

Mestni magistrat celjski razglasa: Pravica uporabe grobov na mestni pokopališču, ki je bila pridobljena pred 20. leti, je glasom pokopališčnega reda ugasnila. Stranke, ki hočejo svoje grobove še vnaprej obdržati, morajo plačati tozadevne pristojbine pri mestni blagajni do 31. marca tl. Po preteku tega roka bo mestna občina prosto razpolagala z grobovi in na njih stojječim kamni, ograjami itd. Pristojbine znašajo: za rodbinski prostor za 3 grobove 337.50 D, za rodbinski prostor za 2 grobova 225 D, za posamezne grobove 30 D pri otrokih in 60 D za odrasle.

Moška in ženska podružnica CMD v Celju sta imeli v petek 8. tm. svoj redni občni zbor, na katerem se je podalo zelo zadovoljivo poročilo o delovanju obeh podružnic. Ker pa čakajo našo šolsko družbo zelo važne maloge tudi za naše severno obmejno šolstvo, se je sklenilo društveno delovanje še poglobiti. Dne 1. junija tl. se vrši večja ljudska veselica, na kar bi se naj ostala celjska društva ozirala. Pri volitvah je bil izvoljen po večini stari odbor. Moški podružnici načeljuje g. prof. Mravljak, ženski ga. dr. Dečkova.

Policijska vest. Kokot Mihael, baje krojaški mojster, se tem potom obvešča, da se nahaja njegova mati Marija Kokot, stanujoča v Zagrebu, sedaj v javni bolnici. Prišla je na obisk svojega sina iz Zagreba ter je v Celju onemogla.

Letno poročilo celjske javne bolnice izkazuje za leto 1923 jako lepe uspehe. Bolnico je zapustilo skupno 3867 ljudi. Od teh je ozdravelo 2592 (67 odst.), se izboljšalo 904 (23), neozdravljenih je bilo 142 (4) in umrlo jih je 229 (6). — Na posameznih oddelkih jih je ozdravelo, oz. umrlo: Na internem oddelku z izolirnico: od skupnega števila 2051 jih je ozdravelo 929 (46), umrlo 178 (9). Nalezljivih bolezni na izolirnici je bilo skupno 428, od teh je ozdravelo 365 (85), umrlo 35 (8). Največ je bilo škrlatinke. Od 220 slučajev jih je umrlo 14 (6). Kirurški oddelki imeli 1300 bolnikov. Od teh je ozdravelo 1225 (94), umrlo 22 (3). Operiranih je bilo 1033. Od teh je ozdravelo 1009 (98), umrlo 16 (1.5). Neoperiranih je bilo 267. Od teh je ozdravelo 216 (80), umrlo 20 (8). Na ginekološkem oddelku je bilo skupno 506 bolnikov. Ozdravelo jih je 438 (87), umrlo 15 (3). Porodniških slučajev je bilo 139, od teh je umrl 1 (0.72 odstot.).

Gospodarstvo.

g Konferenca za napredek konjereje. Minister poljedelstva in voda je dal za 26. februarja tega leta sklicati v Beograd konferenco vseh zastopnikov društev za napredek konjereje. Med te spadajo tudi društva jahačev v naši državi. Pod predsedstvom zastopnika ministrstva in drugih strokovnjakov se bode razpravljalo o vprašanju, kako bi se čim najbolj moglo mogla unaprediti naša domača konjereja.

g Zaštita industrijske svojine Zagrebačkog Zbora. Uprava za Zaščito Industrijske svojine kod Ministarstva Trgovine i Industrije na osnovu § 94 Naredbe o izvršenju Uredbe za zaščito industrijske svojine riješila je, da se za predmete industrijske svojine izlozene na tretem velikom sajmu »Zagrebačkog Zbora« u vremenu od 27. aprila do 5. maja 1924, prizna pravo prvenstva u smislu § 160 zakona o zaštiti industrijske svojine i §§ 94 i 99 naredbe o izvršenju Uredbe o zaštiti industrijske svojine.

g Karakter Zagrebačkog Zbora. Ministarstvo Trgovine i Industrije izdalo je na zamolbu ZZ i na osnovu čl. 3. Uredbe o organizaciji Ministarstva Trgovine i Industrije istome uvređenje, da i

MI. veliki sajam uzoraka, koji priredjuje ZZ u vremenu od 27. aprila do zaključno 5. maja 1924 u Zagrebu, ima karakter opće privredne izložbe i da mu se taj karakter u punoj mjeri priznaje, kao što je to bio slučaj i sa prva dva sajma zbornice.

Dr. R. Pipuš, Maribor:

Naše kreditne razmere.

(Dalje.)

Pred vsem se je pri nas v zadnjih letih ustanovilo veliko preveč bančnih zavodov, brez primerne imovinske podlage, dostikrat z malenkostnim kapitalom, ki bi komaj zadostoval, da se z njim krijejo ustanovni stroški ter uredi primerna pisarna. Tudi starim bančnim podjetjem je vsled padanja valute zmanjšalo primerne imovinske podlage. Vključ temu pa se nobeno bančno podjetje, niti staro niti novo, ni zadovoljilo z enim obratovalešcem. Vključ nezadostni finančni podlagi mnogih bank so tekmovali v snovanju podružnic.

Za bančni kredit prideta v poštev le trgovina in industrija. Za kmeta in obrtnika ni kratkoročni bančni kredit. — Kmetiskemu kreditu morejo zadostiti le hranilnice, ki dajajo denar na dolge roke in nizke obresti, za manjše svote tudi posojilnice. Ravno tako so za kredit obrtnega stana sposobne le posojilnice. Vključ temu pa imamo danes na Slovenskem bančne podružnice tudi tam, kjer ni nobene trgovine in industrije. To so nezdravi izrastki, ne pa znamenja zdravega razvoja narodnega gospodarstva. Velika krivda zadene tukaj vlado, ki je dovoljevala ustanavljanje takih zavodov brez zadostne finančne podlage. Dolžnost vlade bi bila, odklanjati vse take ustanovitve, ki nimajo večje delniške glavnice, morda vsaj 10.000.000 Din., ki mora pa tudi res biti vplačana v gotovini in ne samo na papirju. Ker so vsi ti zavodi osnovani na delniški podlagi, je bilo vselej od vlade odvisno, ali dovolijo snovanje delniške družbe ali ne.

Ker bančni zavodi niso imeli in nimajo zadostne lastne glavnice, so bili primorani iskati denar pred vsem pri Narodni banki. Ta jim ga je velikodušno in celo prevelikodušno dajala na razpolago po razmeroma nizki ceni, po 6 do 7%. Pred vojno so banke pri nas zahtevale na obrestih 1% več kakor je zahtevala avstro-ogrska banka in poleg tega še malenkostno provizijo 1/4 do 1/2%. Ko bi naše narodno gospodarstvo bilo zdravo, zlasti zdrave naše kreditne razmere, in ko bi se vsi naši bančni zavodi zavedali svoje dolžnosti nasproti narodnemu

gospodarstvu, bi ne bilo nobenega povoda, zahtevati danes višjo obrestno diferenco. Tudi danes bi banke pri skrbnem in varnem gospodarstvu ravno tako kakor pred vojno lahko izhajale, če bi dobile za dane kredite poleg poprojenjenih nizke provizije še 1% na obrestih več, kakor jih plačujejo Narodni banki. V resnici pa nimamo menda niti enega bančnega zavoda, ki bi se s tem razlikom v obrestni meri zadovoljeval. Nasprotno zahtevajo naše banke za kredit, katerega dobivajo pri Narodni banki po 6 do 7%, kar po 20 do 30%, torej kar 4 do 5kratno svoto. To je brez dvoma oduševstvo, kakor ga je težko najti v zgodovini narodnega gospodarstva. Sicer kredit tudi v naših sosednjih državah ni po ceni. Tudi tam zahtevajo banke visoke obresti, vendar diferenca med obrestno mero, po kateri dobivajo banke denar od Narodne banke svoje države, in med obrestmi, po katerih ga dajajo dalje, menda nikjer ni tako velika, kakor pri nas. Pač pa opazujemo, da posvečajo vlade naših sosednjih držav primerno pozornost tem izrastkom na polju narodnega gospodarstva, dočim je naša vlada v tem oziru popolnoma brezbržna.

Svojim delničarjem izplačujejo banke dividende, ki so prav lepe, vendar ne bogve kako pretrane. Da niso večje, akopprav delajo naše banke z ogromnimi dobički, to je pripisovati pred vsem slabemu gospodarstvu. Upravni stroški teh mnogoštevilnih zavodov in njihovih še bolj mnogoštevilnih podružnic z neznatno lastno glavnico in razmeroma neznatnim prometom, požro ogromne svote. Že vzvišene mnogoštevilnih podružnic povzročajo mnogo nepotrebnih stroškov.

Mnogo denarja so banke potrabile v svoje razkošne stavbe. Da so nekatere gradile stanovanjske hiše, tega jim pri današnjem pomanjkanju stanovanj gotovo nikdo ne bo zameril. Na pa bilo treba teh hiš opramiti s pravilno razkošnostjo, kakor se je to zgodilo pri nekaterih bančnih zavodih.

(Konec prih.)

Razno.

r Mlečno drevo. Sok drevesa kot kondenzirano mleko. V gotovih krajih Amerike so zveri jako nevarne domačim živalim. Zelo nevarne so kčče, katere se približajo celo naselbinam, kjer grizejo živali, vsled česar je seveda jako težko si živino držati. Zato je pa narava sama prišla na pomoč prebivalcem ter jim daje manjkajoči del hrane. Blizu Venezuele raste drevo, katero imenujejo tamkajšnji prebivalci »mlečno drevo«. Iz njega dobivajo sok, jako sličen okusu kondenziranemu mleku. Za tamkajšnje prebivalce

je to drevo res jako potrebno, ker jim daje zdravo in redilno hrano.

r Kdo je vojni begunec? Iz odredb novega vojnega zakona o ustroju vojske in mornarice, kateri določa, da mora vsak vojni begunec, ki je zbežal iz vojaške službe po prvem januarju, služiti naknadno 3 leta, ako ga izsede pred njegovim 40. letom starosti. Od tistega dne pa, ko bi moral obvezanec stopiti v vojaško službo in dokler ne stopi, se mora iz njegovega premoženja ali plače za kazen plačevati vojnica po odredbi tega zakona. Vojak ali mornar, ki zbeži iz stalnega kadra, mora, ne glede na kazen, katero mu prisodi kazenski zakonik, do služiti čas svojega bega. Zanimiva je tu odredba novega zakona, katera ne smatra za begunce oseb, ki so izven Evrope, ako se javijo do 25. leta svoje starosti v vojaško službo.

r Misteriozen umor zdravnika. V nekem mestecu na Francoskem se je prigodil pred par dnevi zanimiv kriminalen slučaj. Prišla je mlada, elegantno oblačena dama na obisk k mlademu okrajnemu zdravniku in ga zaprosila, naj gre takoj k njeni materi, katera je dobila živčne napade. Zdravnik se je seveda najpopreje zanimal, kdo je ta dama, a ona mu kratko odgovori, da je šele pred pol ure dopotovala z vlakom, in da namerava ostati tu le tako dolgo, dokler njena mati popolnoma ne ozdravi. Še nekaj časa je zdravnik omahoval, a končno je vzel sukno za odhod. V istem trenutku pa izvele dama samokres, sproži

in zdravnik se zruši mrtev na tla. Navzoča priča, neki njegov pacient, ki je bil v tem času pri njem v ordinaciji, se v svoji osuplosti niti zavedel ni, ko je dama naperila še na sebe samokres in se težko ranila. Posrečilo se je kasneje ljudem v bolnici, da so jo spravili k zdravništvu, a ona ni hotela o dogodku redarstvu ničesar razjasniti. Čez nekaj časa je umrla in si pridržala tajnost, povrh pa še tajnost svoje identitete, katere še niso mogli izslediti.

r Kako učinkuje pomanjkanje spanja? V Ameriki so že večkrat delali poskuse, katerih smoter je bil, dognati vpliv pomanjkanja spanja na človeka. Izbrani so bili trije 30-letni moške normalnega duševnega in telesnega stanja, katerim se je spanje 4 dni in 3 noči popolnoma odvzelo. Medtem se jim je ob navadnem času dajala jed in ob polnoči še približek. Pri vseh treh osebah se je začelo opazovati slabšanje vida, zvišanje temperature, živčno razburjenje kot učinek močnega šuma; pri tem pa sta ostala moč in tek ista. Po preteku daljšega časa pa so začeli opazovati pri teh osebah nevoljo do vsakega duševnega dela. Mišična moč je začela koncem drugega dne pojemati, dvigala se je pa zopet v naslednjih dneh. Pri eni teh oseb so dognali čudne halucinacije. Ima na primer občutek, kakor da bi vsak čas zvrnil v prepad, ali da vidi veliko skupino raznobarnih metuljev in še kaj več. Može so rabili 12 ur trajnega spanja, da so prišli v normalni položaj.

Mala oznanila.

Dva prazni sobi, ali eno veliko z predsobo, isče mlad soliden trgovec, za takoj ali pozneje. Parket in elektr. pogoj! Ponudbe prosim na upravo pod »Lep stan«. 314 3-1

Kompletne sobe se po ceni prodajo, Tržakova cesta 5, levo. 313

Šivalni stroj »Singer« skoro nov, kompletna spalnica, plišast divan, omare, ogledalo, moška suknja vrhnja z svilnato podlago 320 D., obleke, hlače in drugo. Vpraša se: Rotovski trg 8, I. nadstropje, levo. 315

Posušene jurčke (jedilne gobe) kupi vsako množino po dnevnih cenah. Ponudbe z vzorci in navedbo količine je poslati na trdko S. Adler Ges. m. b. H., Eisenstein C. S. R. 303 2-2

4 litre dobrega mleka na dan želi dobivati na dom rodbina v Mariboru. Iz snažne kmečke hiše. Kje, se izve v upravi »Tabora«. 3-3

Prodaja dobro ohranjeno kolo s pomožnim motorjem D. K. W. po ugodni ceni. Naslov v upravi. 2-2

Prazne steklenice »ODOLA« prevzame zelo ugodno galanterijska trgovina

Drago Rosina Maribor, Vetrinjska 26. 2596

P U H in 2414 perje po nizkih cenah vedno v zalogi pri trdku K. Worsche, Maribor Gosposka ulica 10

VILIM PICK Maribor Tel. 334 Aleksandrova cesta 26 Tel. 334 ponuja ra no tekstilno in manufakturno blago po najnižjih cenah. 208 Prodaja na veliko le za trgovce.

D. S. Merežkovski:

Julijan Odpadnik.

(Dalje.)

(44)

— Eh, saj vem, bratec moj, — je nadaljeval Agrarij, — da odpustite sovražnika, ako je le nevarnost, da se udarita. Eh, vi mlake krute! V pasu te ni več ko moje šake. Nabašes si vamp s čebulo in si ves dan sit. Zato ti je kri podla, kakor da bi jo zajel iz luže.

— Ah, striček, striček, — je zamrmral Strombik pohlevno, — čemu pač omenjaš jedačo. Zopet mi je zakulilo v trebuh. Striček, daj glavico česnika; vem, da si jo ostavil v vreči.

— Ako ti dam še zadnjo trohico, utegnova jutri poginiti od gladi v teh divjih gozdovih! ..

— Ah, kako grize! Če ne daš takoj, pa oslabim, padem in me poneses na hrbtu.

— Naj te vrag vzame — na žer! — Pa še kruha, kruha! — je prosil Strombik.

Agrarij mu je psavaje pomolil zadnji kosček vojaškega suhorja. On si je prejšnji večer pošteno postregel s slanino in fižolom, pa se mu je zdelo, da ima za dva dni dovolj.

— Tiho, — je spregovoril in naglo obstal. — Čujem trobentanje. Nisva daleč od taborišča. Treba je, da se drživa smeri na sever. Ne bojim se medvedov, — je dodal Agrarij zamišljeno, — strah me je centurija.

Temu sovražnemu centuriju so vojak nadel ime Cedo-Alteram (Daj drugo), ker je imel navado, da je pri pretepanju kaznjencev pri vsakem udarcu vzklikal: »Cedo Alteram!« To se ga je prijelo kot nadimek.

— Prepričan sem, — je dejal barbar, — da bo Cedo Alteram izravnaval mojo kožo kakor usnjari bikovsko. Slaba se kaže, fantiček, slaba!

Oba sta namreč zaostala za četami. Agrarij se je po svoji slabi navadi v neki vasi vpijanih do nezvesti, Strombika pa so pretepli. Pritlikavi Sirec si je hotel siloma pridobiti naklonjenost brhke frankovske devojke. Šestnaestletna lepota, hčerka padlega barbarja, pa mu je prisolila tako krepko zausnico, da je padel vznak kakor klada; potem se mu jih je dajala s svojimi belimi, močnimi nogami. — Ni bilo deklet, temveč sam zlodej, — je pojasnjeval Strombik; — jedva sem jo bil uščipnil, že me je operunalo in mi domala zlomila rebra. —

Trobentanje je postajalo jasnejše.

Agrarij je njuhal okoli sebe kakor lovsko člene; veter je prinašal zapah po dimu. To je kazalo, da so v bližini goreli ognji rimskega taborišča.

Medtem se je tako znočilo, da sta vojska jedva razločevala stezo pred sabo; ozka pot se je izgubljala v močvirju. Poskalovala sta od gomile na gomilo. Vstajala je gosta megla. Zidanci je v večah visoke jelke, obilno obloženih z mahom in modolnih nitkam dolgih, sivih

las, nekaj zasumelo in divje kričoč sprhtalo v gozd. Bil je ruševac.

Vojska sta dočela zgrešila pot.

Strombik je splezal na drevo.

— Ognji so na severu. Nedaleč odtod. Tam je tudi velika reka.

— Ren! Ren! — je vzkliknil Agrarij.

— Podvizajva se!

— Striček, glej me — tonem! — je zavilil Strombik. — Nekaj me vleče za noge. Kje si?

Agrarij ga je z velikim trdom potegnil iz močvirja in posadil na svoj orjaški hrbet. Sarmat je občutil pod nogami stara, napoi strohnele hlede nekdanjega rimskega nastipa.

Plažoč se po nasipu, sta vojska dospela na veliko cesto, ki so jo nedavno izgradili skozi gozdove vojski Julijanovega vojskovodje Severa.

Barbari so po svoji navadi zajezili cesto s posekanimi debli, hoteli ovirati promet rimske vojske.

Treba je bilo plezati čez visoko oviro; orjaška, križ-kražen nametana debela so bila deloma trhla in na zgoraj zaraščena z mahom, tako da so se razpadala in pogrezala, brž ko se je oprla nanje plezalčeva noga; druga pa so bila opolzka od dolgega dežja in so zaustavljala sleherni korak. — Po takšnih cestah in v večnem strahu pred napadom se je morala valiti tridesettisoč mož broječa Julijanova vojska; zato so ga zaporedoma zapustili vsi cesarjevi vojskovodje razen Severa.

Strombik je stokal, javkal in proklijal tovariša.

— Ne spraviš me dalje, paganček! — Ležem si v močvirje in poginem; tako mi vsaj ne bo treba gledati prokletega paganskega obraza. Takoj se ti pozna, da nisi koščen. Ali se sme spodoben kristijan klatiti ponoči na takih cestah? In kam hitiva pravzaprav? Naravnost pod centurijevo gorjačo. Ne spraviš me dalje, ne! ..

Agrarij ga je potegnil siloma za sabo in ko je postala pot nevarnejša, si ga je iznova naložil na pleča. Sirec se je venomer branil, psoval in ščipal tovariša.

Kmalu pa je Strombik mirno zadremal na poganovem hrbtu.

O polnoči sta dospela k vходу v rimsko taborišče. Vse je bilo tiho. Premični mestovi nad velikimi kotanjami so viseli vrh globelji.

Tovariša sta morala počevati v gozdu pred zadnjimi »dekumanskimi« vrati.

Ob zori se je oglasila trobenta. V meglenem legu, kjer je smrdele po dimu in čadi, ji žgolet slavec; ko pa je zahrmetel truš taborišča, je petje utihnilo. Agrarij se je predramil in zavohal sonni vroče vojaške juhe, pa je lajčno zbudil Strombika. Obema se je zahtelo festi, in ne misleč na palice, ki jih je bil že namočil za njih centurij Cedo Alteram, sta se lačna potnika podvizala v taborišče in prisledla k skupnemu kotlu.

V glavnem šotorn pri pretonijanskil vratih je bedel Julijan.

(Dalje prihodnjik)